Лекція 10

Архітектура довіри: Процедура та порядок екологічної сертифікації

Від глобальної стандартизації ISO до євроінтеграції та програм «Зелений журавлик» і «EU Ecolabel».

Gemini Notebook

Віденська угода (1991)

Ключовий механізм співпраці. Запобігає дублюванню зусиль та гарантує, що міжнародні стандарти відповідають законодавству ЄС, створюючи безбар'єрне торговельне середовище.

Міжнародний рівень (ISO)

Глобальна організація зі стандартизації. Розробляє єдині правила гри для всього світу.

Регіональний рівень (CEN)

Європейський комітет зі стандартизації (34 національні члени). Формує єдиний ринок ЄС.

Gemini Notebook

Chain of Trust

Національне агентство (НААУ)

Вищий рівень. Акредитує органи з оцінки відповідності.

Органи сертифікації (ДСТУ EN ISO/IEC 17065)

Незалежна третя сторона. Правила акредитації гарантують їхню компетентність та абсолютну неупередженість.
(Сюди ж відноситься ДСТУ ISO 14065:2024 для органів з валідації/верифікації екологічної інформації).

Підприємства-заявники

Проходять аудит та отримують легітимний сертифікат, який визнається на ринку та в державних закупівлях.

Core Insight Box

Сертифікат, виданий неакредитованим органом — це лише папірець. Довіру забезпечує виключно акредитація за стандартом 17065.

Gemini Notebook

Діагностична матриця: Система vs. Продукт

	ISO 14001	ISO 14024
Об'єкт оцінки:	Оцінює компанію та її процеси.	Оцінює конкретний продукт.
Базова методологія:	Базується на циклі PDCA (Plan-Do-Check-Act).	Базується на багатокритеріальній оцінці життєвого циклу (Lifecycle Assessment).
Кінцевий результат:	Сертифікат системи менеджменту (B2B).	Екологічне маркування I типу (B2C/B2B).
Вимоги до показників:	Вимагає постійного покращення, але не встановлює абсолютних екологічних норм.	Гарантує, що продукт має екологічні показники, кращі за середньоринкові.

Gemini Notebook

Глобальна мережа екологічного маркування (GEN)

Дійсний член зі статусом GENICES

Найвищий рівень довіри. Повна відповідність ISO 14024 та проходження регулярного міжнародного аудиту. Взаємне визнання на світовому рівні.

Приклади: «Зелений журавлик» 🇺🇦, EU Ecolabel 🇪🇺, Blue Angel 🇩🇪, Nordic Swan 🇸🇪

Дійсний член без GENICES

Відповідає ISO 14024, але ще в процесі підготовки до взаємного визнання.

Приклади: Green Choice 🇵🇭

Асоційований член

Відповідає базовим цінностям мережі GEN, пропонує схеми маркування.

Приклади: Green Standard UZ 🇺🇿

Gemini Notebook

Національна програма екомаркування I типу

Український знак екологічного маркування «Зелений журавлик».

Діє з 2004 року, адмініструється ВГО «Жива планета». Екологічні критерії розробляє ТК 82 «Охорона довкілля».

Примітка: Під знаком завжди розташовується код екологічного стандарту (СОУ ОЕМ), на відповідність якому пройшла сертифікація.

Гарантія 1

Продукт має екологічні показники, суттєво кращі за середньоринкові.

Гарантія 2

Відсутність небезпечних/токсичних домішок, мінімізація відходів, енергоефективність.

Гарантія 3

Незалежна оцінка життєвого циклу компетентним акредитованим органом.

Gemini Notebook

Типологія екологічних аудитів

Внутрішній аудит

(Перша сторона)

Здійснюється власним персоналом. Етап "Check" у циклі PDCA.
Мета: виявлення слабких місць та звіт керівництву перед офіційною перевіркою.

Сертифікаційний аудит

(Третя сторона)

Виконується незалежним акредитованим органом. Двоетапний процес (документальна експертиза + оцінка на промисловому майданчику).
Підсумок: офіційне рішення про видачу сертифіката.

Наглядовий аудит

(Третя сторона)

Проводиться щорічно протягом дії сертифіката (зазвичай 3-річний цикл). Гарантує сталість системи та дотримання критеріїв після отримання маркування.

Gemini Notebook

Архітектура сертифікаційного процесу

Крок 1: Заявка та підготовка

Визначення типу сертифікації, заповнення опитувального листа, розробка базової документації.

Крок 2: Документальна експертиза (Етап 1)

Аналіз екологічної політики, звітів керівництва, реєстру аспектів.

Крок 3: Оцінка на виробництві (Етап 2)

Практична інспекція на промисловому майданчику. Перевірка реального функціонування процесів.

Крок 4: Сертифікація

Експертний висновок органу, укладання ліцензійної угоди (для екомаркування), видача сертифіката та передача права на маркування.

Крок 5: Інспекційний контроль

Щорічний наглядовий аудит для підтвердження дотримання вимог.

Gemini Notebook

Анатомія сертифікаційної справи (ISO 14024)

Блок 1: Заявка

Повні реквізити, торговельна марка, позначення нормативного документа (ТУ, ДСТУ) та обраний стандарт екологічних критеріїв (СОУ ОЕМ).

Блок 2: Технічний та еко-опис

Фізико-хімічні показники, паспорти безпеки хімічної продукції (MSDS), рецептура компонентів.

Блок 3: Оцінка виробництва

Дозволи на викиди/спецводокористування, показники енерго- та водоспоживання, наявність ISO 14001.

Блок 4: Протоколи випробувань

Видані виключно незалежними лабораторіями, акредитованими за ДСТУ EN ISO/IEC 17025.

Блок 5: Проєкт маркування

Графічний макет нанесення знака на споживчу упаковку та план наглядового контролю.

Gemini Notebook

Публічні закупівлі (Prozorro): Ризики та переваги

Контекст: Наявність акредитованого екомаркування I типу позбавляє замовника необхідності самостійно вивчати складні характеристики товару. Це автоматичний доказ відповідності нецiновим екологічним критеріям.

Правильний шлях

Сертифікат виданий акредитованим органом (ISO/IEC 17065)

→

Гарантована участь у зелених закупівлях

→

Конкурентна перевага.

Порушення Закону

Згідно з п. 5 ст. 23 Закону "Про публічні закупівлі", прийняття сертифікатів від органів, компетентність яких НЕ ПЕРЕВІРЕНА шляхом акредитації НААУ, є порушенням. Такі "сертифікати" підлягають дискваліфікації.

Gemini Notebook

Синтез: Екомаркування як інструмент євроінтеграції

Green Deal & Zero Pollution

Виконання зобов'язань за Угодою про асоціацію (стаття 293) щодо кліматичної нейтральності.

Експортний потенціал

Завдяки статусу GENICES («Зелений журавлик» ↔ «EU Ecolabel»), українські виробники отримують безбар'єрний доступ до міжнародних ринків без потреби повторної сертифікації.

Стала економіка

Відмова від застарілих радянських норм на користь прозорого управління життєвим циклом та зелених інновацій.

Gemini Notebook